

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

○

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

●

שמיני

(חלק יז — שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת שמיני, פרשת פרה, יזכג אדר ב, ה'תשפ"ב (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

שמיני ג

פשוטו של מקרא) נקט כאן שלא כמו (בלימוד המקרא על דרך ההלכה, הלימוד) בגמרא; ובפרט שענין זה מופיע גם בתורת־כהנים, ושם⁴ אין הלשון כבגמרא, ורש"י כאן נקט אף הוא לשון התורת־כהנים דוקא⁵.

ב. ועוד צריך להבין: א) מהו הקושי שיש כאן מעיקרא בכתוב, שהוצרך רש"י ליישבו (ע"י הפירוש, הודה ולא בוש כו"ו)? לכאורה דברי הכתוב מובנים בפשטות: „וישמע משה” – לאחר ששמע משה טענת אהרן, אזי – „וייטב בעיניו”;

ב) מנין ההכרח בפשוטו של מקרא „הודה ולא בוש לומר לא שמעתי”?

יש מפרשים⁶ שנקטו, שההכרח לפירוש רש"י הוא מלשון הכתוב „וישמע משה”, שלכאורה תיבות אלו מיותרות (כי פשיטא שמשה שמע מה שאמר לו אהרן), והי' על הכתוב לומר רק „וייטב בעיני משה”.

ולכן, מן הנאמר בכתוב (קודם לכן) „וישמע משה” דייק רש"י, שהכוונה כאן היא שאת שאמר אהרן שמע משה מכבר (מהקב"ה), ורק שנשכח ממנו הדבר, ועל כן „וייטב בעיניו” דיבורו של אהרן משזכר על ידו.

אבל לכאורה אין לנקוט כן (ע"פ פשוטו של מקרא, וממילא –) בכוונת

א. על הפסוק „וישמע משה וייטב בעיניו”, פירש רש"י: „וייטב בעיניו – הודה ולא בוש לומר לא שמעתי”.

ובביאור כוונתו כתבו מפרשים², שאילו הי' משה „בוש” – הי' אומר „לא שמעתי” (ופירוש „ולא בוש לומר לא שמעתי” הוא כאילו נכתב: ולא אמר, מצד שהי' בוש, לא שמעתי), אבל כיון ש„לא בוש” – לא אמר „לא שמעתי”, אלא „הודה” ואמר „שמעתי ושכחתי”, וכפירוש הגמרא בזה³.

אמנם (ע"ד הפשט בפירוש רש"י) ביאור זה אינו מובן כלל: כידוע, רש"י כתב את פירושו בסגנון ברור ונהיר, כך שגם בן חמש למקרא יוכל להבין את הדברים. ואילו היתה כוונת רש"י לומר שמשה הודה ואמר „שמעתי ושכחתי” – לא הי' רש"י מחסיר את העיקר והי' מפרש מהי הלשון שאמר משה (ובמכלל – שכן מזה שבגמרא נצרכו לפרט זאת);

ופשוט גם כן שאין לומר שרש"י סמך על זה שבגמרא נתפרש „שמעתי ושכחתי”, שכן, כמדובר כמה פעמים, דרכו של רש"י לפרש את פשט הכתובים (על אהרן), ולא לסמוך על המפורש במקום אחר; ובפרט בנדון דידן, שרש"י אף לא ציין שמקור פירושו הוא בגמרא.

ומכל זה משמע להיפך, שרש"י

4) אלא ששם איתא הודה מיד ולא בוש כו'.

5) וצ"ל שמפרשי רש"י הנ"ל יפרשו כפירושם גם בתו"כ, ראה קרבן אהרן שם. ועוד.

6) ראה דברי דוד כאן. באר יצחק.

1) פרשתנו י, כ.

2) רא"ם, גו"א, דברי דוד (להט"ז), ש"ח, ועוד.

3) זבחים קא, א"ב.

רש"י רק בפרשת מטות ולא תיכף על אתר, בפרשתנו?

ד. והביאור בזה: כוונת רש"י במה שפירש „הודה ולא בוש לומר לא שמעתי“ היא כפשוטו הלשון¹², שמשא הודה ולא בוש אלא אמר „לא שמעתי“¹³, היינו שהודה שלא שמע מהקב"ה את החילוק בין קדשי שעה לקדשי דורות¹⁴.

והטעם לכך שרש"י אינו נוקט כבגמרא, שמשא אכן שמע חילוק זה אלא ששכח – וביחס לכך „הודה ולא בוש“, שאמר „שמעתי ושכחתי“¹⁴ –

הוא מפני שלפי זה קשה בפשוטו של מקרא: א) מה שכח יש בדבר כלפי משא רבינו, שאמר את האמת („שמעתי ושכחתי“) ולא היפך האמת¹⁵ 111 („לא שמעתי“)¹⁶; ב) איך יתכן להתבטא ביחס לדבר ששמעו מהקב"ה „וייטב

פירוש רש"י, כי [נוסף לקושיות המפרשים⁷, אשר עפ"ו (א) ה' על הכתוב לומר „ומשא שמע“ וכיו"ב (כדי להדגיש בכך שכבר שמע זאת בעבר), (ב) רש"י ה' צריך לכתוב פירושו (גם) על תיבות „וישמע משא“, הנה] לפי זה ה' לרש"י לכתוב זאת באופן ברור⁸, ובפרט שבפירושו זה מבטל את הפירוש של „וישמע משא“ כפשוטו (דקאי על מה ששמע מאהרן); ועכ"פ ה' לו לפרט „שמעתי (ושכחתי)“, אשר מתוך כך ה' ניתן (בדוחק) להבין מהו פירושו על הלשון „וישמע משא“.

ג. ועוד צריך להבין:

בפרשת מטות⁹, על הפסוק „ויאמר אלעזר הכהן וגו'“, פירש רש"י „לפי שבא משא לכלל כעס בא לכלל טעות שנתעלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים, וכן אתה מוצא בשמיני למילואים שנאמר ויקצוף על אלעזר ועל איתמר בא לכלל כעס בא לכלל טעות. וכן בשמעו נא המורים ויד את הסלעי¹⁰ ע"י הכעס טעה“. ומכאן שמענו, שע"פ פשוטו של מקרא יש צורך בטעם והסבר מפני מה בא משא לכלל טעות – וא"כ אינו מובן: קושי זה, כיצד בא משא לכלל טעות¹¹, מתעורר כבר לראשונה בפרשתנו, ואם כן ה' לרש"י לפרש כאן שטעותו באה בסיבת מה ש„בא לכלל כעס“, ולמה משמיענו זאת

12) ועפ"ו מתורצת בפשטות קושיית הד"ד (הובא גם בש"ח) משבת קיט, ב ואילך.
13) ומה שהקשו (ריב"א, דברי דוד ועוד) דהלא שנינו במס' אבות (פ"ה מ"ז) שזהו מהו דברים בחכם על מה שלא שמע אומר לא שמעתי – ראה פרש"י שם „שאינו רוצה לומר בשם שאינו אומר כדאמרינן (ברכות כז, ב) האומר דבר שלא שמע מרבו גורם לשכינה כו" ואינו שייך לנדוד. ולהעיר מאבות דר"נ פל"ז. וע"פ המבואר לקמן בפנים י"ל גם אם לא נפרש כפרש"י.

14) וכ"פ בספר זכרון (לר"א בקראט הלוי). וראה מושב זקנים עה"ת כאן, באמ"ח בפרש"י. וראה בספר הזכרון שם בסוף הפ' שמקשה מגמרא ומסיים „ואולי שגירסא מיותרת היא“ (תיבות „אלא אמ' שמעתי ושכחתי“ בגמרא).

14*) ראה גם לקו"ש חכ"ז ע' 70 ואילך.

15) להעיר מוירא ית, טו.

16) להעיר מגר"א כאן.

7) ש"ח (השלם) כאן.

8) ועד"ו קשה ביותר לפי הש"ח שוייטב בעיניו הוא גם בעיני אהרן.

9) לא, כא.

10) חוקת כ, יוד, יא.

11) להעיר מפרש"י פנחס כז, ה.

מה שפירש רש"י לעיל¹⁹, בפרשת פסח מצרים, שכמה וכמה דינים (אלא שלא כולם) – חלים גם בפסח דורות מכל מקום, בדין זה, „ווייטב בעיניו“ של משה הפסק שהכריע אהרן²⁰.

ה. הקושי בפסוק דידן (שהביא את רש"י לכתוב כאן פירוש בכלל, ובפרט – פירוש זה), הוא בכך שלכאורה התיבות „ווייטב בעיניו“ מיותרות – דמאי קא משמע לן,

שכן, פשיטא שמשע שחנע את שאמר

(19) בא יב, יד. יז. ועוד.

(20) על פי הנ"ל יש לבאר פרש"י עה"פ (י, ג) „וידם אהרן קבל שכר על שתיקתו ומה שכר קבל שנתייחד עמו הדבור שנאמר לו לבדו פרשת שתויי יין“. דלכאורה (ראה גם יריעות שלמה שם) תיבות „מה שכר קבל“ מיותרות, וגם אין זה דרכו של רש"י והול"ל רק „קבל שכר על שתיקתו שנתייחד עמו הדבור כו“, וממש"כ „ומה שכר קבל“ משמע שבא לשלול שלא תאמר שקבל שכר אחר.

וע"פ הנ"ל י"ל שהי' קס"ד לומר שהשכר שקבל הוא שרק הוא כיוון למה שאמר הקב"ה החילוק בין קדשי שעה לקדשי דורות ולא משה, ואדרבא עי"ז דוקא ניחא: א) אין צורך לחדש, שלר"י (פרש"י ר"פ ויקרא) שס"ל שכל הדברות היו רק למשה ולא לאהרן הדיבור כאן הי' רק לאהרן. ב) השכר שייך להמאורע גם לדעת ר"א (פרש"י י, ב) שלא ס"ל ששתויי יין נכנסו –

ורש"י שולל קס"ד זו כי רש"י לשיטתו כאן שלא שמע משה החילוק מהקב"ה, ובמילא לא שמעו גם אהרן – וא"כ דוחק לומר שהשכר מלמעלה הי' בזה שסברת שכלו היתה נכונה ולא סברת משה.

[ומה שפרש"י (י, יט) „יכול מפני שלא הי' באלעזר להשיב כו“ י"ל שזהו לפירושו (לפי האמת) שמשע לא שמע ואהרן כוון מסברא דנפשי, וא"כ י"ל שגם אלעזר הי' מכוון להסברא, אבל אם הי' משה שומע זה מהקב"ה ושכח י"ל שרק אהרן הי' מכוון (כיון שהי' מחמת שכר) ולא אלעזר. ולהעיר מייק"ר פי"ג, ג, א.]

בעיניו¹⁷? ג) ועיקר – הלשון „ווייטב בעיניו“ משמעה שהי' מקום להנהגה באופן אחר, וקא משמע לן אשר „ווייטב בעיניו“, אבל באם ננקוט ש„שמעתי (ושכחתי)“ – משה מהקב"ה – הרי שדבר זה „ווייטב בעיני הוי"מ^{17*}, וא"כ מאי קא משמע לן אשר „ווייטב בעיניו“?

ולפיכך פירש זאת רש"י כפשוטו, שמשע לא שמע חילוק זה מהקב"ה (וכמו שכתב רש"י בדיבור המתחיל הקודם (על דברי אהרן) „הייטב בעיני ה“), „אם שמעת בקדשי שעה אין לך להקל בקדשי דורות¹⁸“, אשר לפי זה מובן (א) השבח בכך ש„הודה ולא בוש לומר לא שמעתי“, שכן היתה ביד משה הברירה (להסכים לדברי אהרן ולשתוק (ושתיקה – כהודאה), או (אפילו) לומר שהצדק עם אהרן, ולא להודיע ש„לא שמעתי“, (ב) ופשר הנאמר „ווייטב בעיניו“: כיון שהיתה זו סברת אהרן (שהרי משה לא שמע כן מהקב"ה), הנה

– אף שמצינו שקדשי דורות הושוו – בכמה דינים – לקדשי שעה, וע"ז

(17) להעיר מפרש"י פקודי לח, כב.

(17*) ראה אבות דר"ג פל"ז, יב ובפי' כסא רחמים (שם), ובנין יהשע בסוף הפרק.

(18) בפרש"י לעיל י, טז כ' רש"י „נחלקו בדבר חכמי ישראל (זבחים שם) י"א מפני טומאה שנגעה בו נשרף וי"א מפני אנינות נשרף לפי שהוא קדשי דורות כו“. אעפ"כ בהמשך הפרשה מפרש רש"י בעיקר לפי פי' השני וכן בפסוק זה (ראה זבחים שם), ואינו לפי שמכריע כפי' זה, אלא (כמדובר כמ"פ) לפי שרק לפי זה הוצרך רש"י לפרש משא"כ לפי' השני מובן מעצמו, או שמכתוב זה משמע יותר קרוב לפשש"מ כפירוש השני (אבל גם פירוש הא' הוא ע"פ פשש"מ). וראה רא"ם פסוק יט. ועוד. ואכ"מ.

ולהודיע, ובמה יכולים הם לבוא לידי ביטוי?

הנה על כך פירש רש"י, שכוונת הפסוק בזה היא להשמיענו שקיום „וישמע משה” הי' באופן שדברים אלו – נוסף על כך שנתקבלו אצל – מצאו חן בעיניו כל-כך „וייטב בעיניו” עד שגרמו לו לאמרם²³ – „לומר”²⁴ – גם לאחרים

ובכך מודיענו הכתוב גם את שבחו של משה ש„הודה ולא בוש לומר לא שמעתי”, פירוש, שהודיע ופרסם כי „לא שמעתי”²⁵ אף שלא הי' הדבר נחוץ לעצם הענין, והי' די גם אם הי' מסתפק בהודאה והסכמה לדעת אהרן.

ו. ועפ"ז (שפירוש הכתוב בדברי רש"י הוא כפשוטו, שמשה אמר „לא שמעתי”) – מובן מה שלא פירש כאן רש"י ככפרשת מטות, אשר „בא לכלל כעס בא לכלל טעות”: מאחר שהחילוק בין קדשי דורות לקדשי שעה הוא דבר התלוי בסברא, והרי בשכל יש מקום לשתי הסברות²⁶,

הנה כאן (מצד פשוטו של מקרא זה –) אין רש"י מוכרח לנקוט חידוש הכי גדול, שאצל משה יתכן ענין של „בא לכלל כעס) בא לכלל טעות”.

(23) יתרה מזה בתיב"ע (ותי') „ואפיק כרחא” (ועד"ז בויק"ר פי"ג, א) אבל אינו מוכרח בפשטי"מ ולכן כותב רש"י „לומר”.

(24) ואף שכתוב „בעיניו” – התוצאה מזה היא „לומר” – ועד"ז פרש"י מכבר (תשא לד, כו) לא תבשל כו' וג' פעמים כו' לאכילה כו'.

(25) וי"ל דרש"י מרמז בזה „לא שמעתי” מל' שומע יוסף – מבין (כנ"ל) – והסברא נתחדשה אצלו ע"י אהרן.

(26) ראה לעיל הערה 19 ע"ד פסח מצרים ופסח דורות. אבל ראה לעיל ע' 106 ואילך.

לו אהרן (כנ"ל ס"ב) – וממילא מובן שפירוש המילות של ההוספה „וישמע משה” הוא – ע"ד „שמענת לקול אשתך”²¹, „והם לא ידעו כי שומע יוסף”²², וכן בכמה מקומות – הבנת הדברים וקבלתם²² (בדעת), היינו שדברי אהרן נתקבלו בדעת משה, ונמצא שזהו אותו התוכן כמו הלשון „וייטב בעיניו”; ואם כן, מהו שהוסיף ואמר הכתוב בייחוד „וייטב בעיניו”?

ועל כרחק צריך לומר שהתיבות „וייטב בעיניו” באו להוסיף (על הנאמר „וישמע משה”): אין זאת רק שדברי אהרן נתקבלו בדעת משה, אלא יש הוספה וחידוש (בתוכן) מה שנאמר „וייטב בעיניו” – ומהי הוספה זו וחידוש זה שהכתוב מבקש להדגיש

(21) בראשית ג, יז.

(22) מקץ מב, כג.

(22*) – בפרש"י וישב (לז, כז) „כל שמיעה שהיא לשון קבלת דברים מתרגם וקבל” ובפרשתנו עה"פ „וישמע משה” הרי תרגם „ושמע משה”?

אבל רק במקומות ספורים מפרט רש"י שהוא חולק על התרגום בזה בפירושו, וכמו שלא כותב זה ב„שומע יוסף” ובכ"מ מתחיל מראשית פירושו בפי' תיבת „בראשית”.

ולהעיר כי ב„שומע יוסף” י"ל שלא פליג על התרגום בפירוש התיבה מצד עצמה, כ"א כתוצאה מההוספה בפרש"י שם „ובפניו (של יוסף) היו מדברים כן” עפ"ז מוכרח „שומע” פי' „מבין”. אבל להתרגום יל"פ „כי המליץ בינותם” גם במקום, ובכוונה לא דברו בפני יוסף ובמילא לא בפני המליץ, ו„שומע” כפשוטו ממש „שמע”.

משא"כ לרש"י שצ"ל שדברו בפני יוסף אבל המליץ לא הי' אז בינותם

שכדי לבאר טעם שינוי זה מאריך רש"י שם בד"ה שלאחריו „כשהיו מדברים עמו הי' המליץ ביניהם”, משא"כ כאן שהי' רק „בפניו”.

קדשי דורות לקדשי שעה*²⁷, ושינוי גדול עד כי „וייטב בעיניו”²⁸?

וי”ל הביאור (בפנימיות העני-
נים)^{28*}:

החילוק בין משה לאהרן הוא, כדאיתא במדרש²⁹, „חסד זה אהרן .. ואמת זה משה”. אחד החילוקים בין אמת לחסד הוא: ענינה של האמת הוא שאין בה שינויים כלל – בכל זמן ובכל מקום היא קיימת בשווה³⁰, באותה מדריגה ובאותו מעמד ומצב. ואילו בחסד, שענינו הטבה לאחרים, יש הכרח להתחשב עם מצבו ודרכיו של כל אחד מן המקבלים השונים, אשר אינם שווים זה לזה. ויתירה מזו – בכל עשיית חסד לזולת יש שינוי וחילוק בין ההשפעה כפי שהיא אצל המשפיע וכפי שהיא נמשכת לזולת, וע”ד מאמר רו”ל³¹ השפעת עליהם (רוב) טובה אינן יכולים לעמוד.

ולפיכך, נטיית סברתו של משה, מדת האמת, היא שבכל ענין שיש בו ספק – צריך לפסוק שאין כל שינוי בין זמן ומעמד ומצב אחד לזולתו. ולכן, בנידון דידן – הי’ משה סבור שאין

משא”כ בפרשת מטות, שבה מוכרח ש„ויקצוף” דמשה הביאו לידי טעות – חידוש גדול, כנ”ל (המעורר גם את השאלה למה כעס זה דוקא הביאו לכלל טעות).

ועל כן ממשיך שם רש”י ומפרש [וכן] (חידוש דומה) אתה מוצא בשמיני למילואים שנאמר ויקצוף משה כו”³², כי לאחר שהוכרחנו לנקוט בפשוטו של מקרא שבסיבת „בא לכלל כעס” – „בא לכלל טעות”, שוב יש לפרש כן גם בנוגע לשמיני למילואים, שאף כאן „ויקצוף” הי’ הגורם, היינו, שאי ידיעת משה את החילוק בין קדשי שעה לקדשי דורות^{26*} (אף שאצל אהרן הי’ הדבר מובן בפשיטות) – בא מצד כעס²⁷.

ז. מיינה של תורה בפירוש רש”י:

מאחר שחילוקי הדעות בין משה לאהרן הם ענין התלוי בסברא – צריך להבין: א) מדוע נטיית דעתו וסברת שכלו של משה היתה שאין חילוק בין קדשי דורות לקדשי שעה, ונטיית שכלו של אהרן היתה שישנו חילוק? ב) מאחר שמשה הי’ סבור שאין חילוק בין קדשי דורות לקדשי שעה, ואף בודאות כל-כך עד שכאשר ראה שנהגו בקדשי דורות שלא כבקדשי שעה ולא אכלום, אזי „ויקצוף וגו’” – מפני מה נשתנתה סברת שכלו בשעה ששמע מאהרן, ללא כל ראי’, שיש לחלק בין

^{27*} (27) וכקושיית אוה”ח הק’ עה”פ.

²⁸ להעיר שבזבחים שם (ועד”ז בויק”ר שם. אבות דר”נ שם) אי’ דאמר אהרן „אי בקדשי דורות ק”ו ממעשר הקל כו’ מיד וישמע משה”. אבל בפרש”י לא הובא זה ואפילו לא נרמז.

^{28*} (28) הביאור ע”ד הפשט – ראה לעיל שם. וראה גם סה”ש תשמ”ח ח”ב ע’ 370 ואילך.

²⁹ (29) שמו”ר פ”ה, י. וראה בהבא לקמן בחילוק משה ואהרן – ספר הערכים חב”ד ע’ אהרן ובס”ח שם, ויש”נ.

³⁰ (30) ראה תניא פ”ג. לקו”ת מסעי צג, ב. ובכ”מ.

³¹ (31) תענית כג, א.

^{26*} (26*) ולא „שמעתי ושכחתי” – דבפשוטו ש”מ לא ס”ל לרש”י כנ”ל בפנים.

²⁷ (27) להעיר מבי’ הדעות בתו”כ עה”פ אם הכעס הי’ סיבת הטעות או להיפך. ראה מפרשי התו”כ – קרבן אהרן. ועוד.

חילוק בין קדשי דורות לקדשי שעה: אותה הקדושה שישנה „בשעה“ (זו), היא שצריכה להיות גם הקדושה ל„דורות“, ובאותו האופן.

למטה³⁵, הרי האור נמשך למטה כפי שהוא למעלה (באצילות) ללא חילוקים, וכך ה' גם אופן עבודתו למטה בהמשכת אלקות על ידו לבני ישראל.

משא"כ מצד בחינת חסד, מדריגת אהרן, שענינו ה' „אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה“³², היינו שהתמסר למען בני ישראל, ובכלל זה אף אלו שהם בסוג „בריות“, והשפעתו עליהם היתה לכל אחד לפי מדריגתו ומצבו³³ – הנה בעיניו ה' חילוק בין „קדשי שעה“ ו„קדשי דורות“: מצד המקבלים, אלו שצריכים (לחסד, ובענינו) לקרבן וקדשים, אי אפשר לדרוש שהקדושה תה' באותו האופן והתוקף בכל שינויי הדרגות והזמנים.

ט. ואעפ"כ, לאחר ששמע משה מאהרן שמצד עבודת הנבראים בעולם העשי' (– עולם הזה), ישנם שינויים ולא הרי העבודה והקדושה של „שעה“ כהרי של „דורות“, אזי „ישמע משה ויטב בעיניו“ – נתקבל הדבר גם אצל משה, ומזה מובן שאין זאת רק שכן ראוי להיות מצד בחינת אהרן – חסד, אלא כן הוא גם מצד בחינת משה – מדת האמת³⁷.

ח. הענין הנ"ל עולה בקנה אחד עם זה שמדריגת משה היא „שושבינא דמלכא“ ואהרן – „שושבינא דמטרו“³⁴:

מצד משה, שושבינא דמלכא (הת-עסקות – במלכא) ו„גדריו“, היינו שממשיך אלקות בישראל מלמעלה

מצד משה, שושבינא דמלכא (הת-עסקות – במלכא) ו„גדריו“, היינו שממשיך אלקות בישראל מלמעלה

(35) לקו"ת במדבר ב, ד ואילך. הנחות הר"פ ע' קיד. ובכ"מ.

(36) עפ"ז תוכן גם השייכות להטעם שנשרף – מפני טומאה שנגעה בו (או מפני אנינות): מצד בחי' הקדושה כמו"ש מצד משה שהוא למעלה משינויים אינה מקבלת טומאה* (ואנינות), ובחי' הקדושה היא בתקפה, משא"כ הקדושה כמו"ש נמשכת מצד בחי' אהרן.

(37) ועד"ז יש לבאר במאמר שמאי אבות פ"א* מט"ו, הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות, אף שמצינו שהנהגתו היתה באופן הפכי בהנכרים שבאו להתגייר אצלו (שבת לא, א).

(* להניר מלקו"ש ח"ז ע' 156.

(* להניר שבכו"כ שנים (כולל השנה שבה נאמרה השיחה) קוראים פ' שמיני בשבת הא' לאחר חג הפסח שאז לומדים פרק א' דאבות.

(32) מאמר הלל – אבות פ"א מ"ב. וראה לקמן הערה 37.

(33) אלא שצ"ל „ומקרבן לתורה“, וכמדובר כמ"פ (ראה לקו"ש ח"א ע' 100. ח"ב ע' 316. לקמן ס"ע 220 ואילך. ובכ"מ) דלא שקרב והוריד את התורה אל (ולפי רוח) הבריות ח"ו, כ"א צ"ל מקרב ומעלה את הבריות לתורה כמו שהיא – ומצד שעבודתו לקרב ולהעלות את הבריות, צ"ל התלבשות במצבם הם, ומצד הבריות ישנו ענין השינויים.

(34) זח"א רטו, ב. ח"ב מט, ב. ח"ג כ, א (ברע"מ). נג, ב. ערה, ב.

אמת, ואילו בעולם מצד עצמו לא יתכן ענין של אמת כלל, כיון שכל עניני העולם הם נבראים הווים ונפסדים; ועל כן, כאשר אנו רואים אמת בנבראים – הגם שהאמתיות שבתנועה זו אינה אלא לגבי מדריגה זו, ולא לגבי מדריגה נעלית יותר (ע"ד הנ"ל כתניא) – בהכרח לומר שזהו מצד „ואמת הוי' לעולם”⁴¹ – אמת האלקות שקיימת ומאירה בנברא.

[ועד"ז היא ההסברה במה שנתבאר במקום אחר⁴², אשר על ידי „מאדך” – מאד שלך, הבלי-גבול של האדם, מתעורר ונמשך ה„מאד” שלמעלה, הבלי-גבול האמיתי: אף שה„מאד שלך” הוא למעלה רק מהגבול של עבודת אדם זה, ואילו מצד עצמה הרי זו עבודה (אהבה) מוגבלת – ולגבי מי שאוחז בעבודה נעלית יותר היא אכן אהבה מוגבלת ממש – מכל מקום, מאחר שענין הבלי-גבול הוא רק באלקות, משא"כ הנבראים – שהם מוגבלים בעצם – לא תתכן בהם (מצד עצמם) תנועה של בלי-גבול, על כן, בשעה שיש בנברא תנועה (עבודה) שהיא למעלה מהמדידה וההגבלה שלו, הרי היא קשורה אל הקב"ה, ונמשכת ממנו, להיותו הבלי-גבול האמיתי ומהאי טעמא ה„מאדך”, מאד שלך, הוא מעין הבלי-גבול האמיתי והוא מעורר את ה„מאד” שלמעלה].

יו"ד. ועפ"ז יובן גם בנידון דידן: חילוק (העבודה ו)הקדושה של „שעה”

41 ראה גם לקו"ת מסעי שם, א. ביאורו"ז להצ"צ ע' רמ. ועוד.

42 תו"א לט, ד. שרש מצות התפלה פט"ז. ד"ה לרוקע פ"א (דרמ"צ קס, ב).

והביאור בזה: אודות עבודת הבינונים מבואר בתניא³⁸, ש„אהבה זו האמורה בנינונים .. לגבי מדרגת הבינונים נקראת עבודה תמה באמת לאמיתו שלהם איש כפי מדרגתו במדרגת הבינונים”, אף ש„לגבי מדרגת הצדיקים עובדי ה' באמת לאמיתו אין בחינת אהבה זו נקראת בשם עבודת אמת כלל מאחר שחולפת ועוברת אחר התפלה וכתבי³⁹ שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר”:

ענין האמת (בתכלית) ישנו אך ורק באלקות, וכמו שכתוב⁴⁰, „והוי' אלקים

והרי במאמרו „האדם” (כה"א) כולל גם בני נח (תוד"ה ואין – יבמות סא, א).

אלא – לאחר שאמר הלל** (אבות שם מי"ב) הוי' מתלמידיו של אהרן אוהב שלום כו'*** פעל גם על שמאי שהי' מבחי' הגבורות שגם הוא יאמר „והוי' מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות”, אף שמצ"ע „דחפו באמת הבנין” (שבת שם).

וראה לקמן ע' 347 ואילך ביאור משנה זו. ושם ע' 354 הערה 59.

38 פ"ג (יט, א).

39 משלי יב, יט.

40 ירמ"י י, י.

** ראה לקו"ת שה"ש מח, ג שפולגתת הלל ושמאי הוא כהפולגתא חדסד ואמת (שמו"ר הנ"ל) כמדרי' משה ואהרן.

*** ועפ"ז יובן מה שהקדים באבות שם דברי הלל לשמאי דלא כמו ש„חשב ל"י בכל מקום שמאי מקמי הלל” (תוד"ה שנים – חגיגה טז, טע"א. ולהעיר שנע"ז הוא גם בב"ש ובה"ע עצמם – עירובין יג, ב) [ואף שההלל נשיא ושמאי אבי"ה, ובהמשניות שלפנ"ז בהפרק מקדים הנשיא לפני האב"ד – הרי גם במשנה חגיגה שם כ"ה. ובמקום שמקדים הלל לשמאי צריך טעם – ראה תו"ר"ט עדיות פ"א מ"ג] –

כי דברי שמאי הם דוקא לאחרי ומצד מאמר הלל שלפנ"ז „הוי' מתלמידיו כו'”, ככפנים ההערה.

הכוונה (הקשורה עם המטה והתחתון, שהיא הכוונה) הפנימית של האמת שבאצילות, שענינה הוא בשביל הגילוי בנבראים למטה. ועי"ז, וישמע משה וייטב בעיניו – הדבר נעשה ענינו של משה (בחינת אצילות) בגילוי⁴⁵.

יב. וההוראה מכך בעבודת כל אחד ואחד:

כל זמן שמדובר אודות עבודתו הפרטית של האדם – צריכה להיות אצלו עבודת ה' ללא שינויים; כשם ש„אני ה' לא שניתי” – כן צריך להיות גם אצל „ואתם בני יעקב”⁴⁶. אבל כאשר הדבר נוגע להתעסקות עם יהודי אחר, ועד להתעסקות גם עם „בריות”, עליו להתלבש במעמדו ומצבו של הזולת ולדעת שלא כל הזמנים שווים. אין הוא יכול להתחיל את ההתעסקות עם הזולת – ועאכ״כ עם ה„בריות” – ולסייע לו, על ידי דרישה, לחץ ותביעה מן הזולת שהי' תמיד באותה מדרגה של קדושה כמו בזמני רצון וכיוצא בזה.

וכאשר אכן יתעסק עם אחרים, כולל גם אלו שהם „בריות בעלמא”⁴⁷, באופן שיתלבש במעמדו ומצבו, אזי יפעל סוף־סוף שגם בהם תיקלט ותורגש ה„אמת ה' לעולם”, בחינת „אני ה' לא שניתי”⁴⁸, והדבר פועל גם את

לעומת „דורות” הרי הוא עבודה בשלימות ובאמיתיות, ובא מ„אמת הוי” כפי שהיא מאירה במצבו ובמדרגתו של איש ישראל לפי אחיזתו באותה שעה.

אמנם, כל האמור הוא כפי שאמת ה' היא „לעולם” ובעולם – שמאירה בנבראים, אבל מזריגת משה היא אמת ה' שבאצילות⁴³, שהיא למעלה מ(אמת ה' כפי שמאירה ב)נבראים. ולכן אצלו מצד עצמו לא ה' החילוק שבין קדשי שעה וקדשי דורות.

יא. אבל, מן המסופר „וישמע משה וייטב בעיניו” מובן, שע”י אהרן נפעל שגם מצד בחינת משה, מדת האמת שבאצילות, יהי' חילוק בין „קדשי שעה ל„קדשי דורות”.

והביאור בזה: כידוע, תכלית ופנימיות הכוונה של עולם האצילות הן – בשביל העבודה וגילוי האלקות בנבראים למטה⁴⁴. והיינו שבאצילות יש שני ענינים: (א) אצילות מצד עצמה, שהיא למעלה מהנבראים; (ב) מצד הכוונה בה, שנגרש שהיא בשביל עולם העשי'.

ואלו הם שני הענינים במשה: משה (מדת האמת דאצילות) מצד עצמו הוא למעלה מן החילוקים שיש ב(אמת ה)נבראים; אבל אהרן, מצד היותו שושבינא דמטרוניתא, כנסת ישראל – ועד ש„אוהב את הבריות ומקרבן לתורה”, תורת משה – גילה את

(43) ע”ד האמת שבעבודת הצדיקים (שבתניא שם).

(44) ראה פרדס שער ד' פ”ה בביאור מאמר הת”ז אתה הוא דאפיקת. המשך תער”ב פקכ”ט (וש”נ). ד”ה ויסעו מרפידים תש”ג (פ”ה) ואילך.

(45) להעיר מלקו”ש ח”ד ע' 1335 אשר תיבת „היום” שמורה על העדר השינוי נאמרה בפסוק „וידעת” דוקא, בו מדובר בהיחוד מלמטה למעלה ולא בפסוק „אתה הראת” שבו מבואר יחוד הוי' ואלקים למעלה למטה, עיי”ש.

(46) מלאכי ג, ו. והכתוב בתמי' איך לא כליתם?! (תו”א סז, א. לקו”ת ר”ה סא, ד).

(47) ראה תניא פל”ב.

(48) ראה לקו”ת מסעי שם, ב.

שלימותה של בחינת האמת שאצלו של „נתאוה הקב"ה להיות לו דירה
גופא, בתחתונים"51.

(נשיחת ש"פ שמיני תשכ"ט)

ואזי „חסד"49 ואמת נפגשו צדק
ושלום נשקו"50, ונשלם מילוי הכוונה

ואהרן (שמו"ר שם) – וראה אוה"ת תצוה ע'

א'תקפב. שמע"צ ריש ע' א'תשצח.

(51 תניא פל"ו).

(49 תהלים פה, יא.

(50 הנעשה ע"י יהוד חסד ואמת – דמשה

